

VERBRAND VERLEDEN

Nelleke van der Schee

Verbrand Verleden

Uitgeverij Rotterdam Roots

Copyright © 2018 Nelleke van der Schee

Eerste druk 2018

Uitgeverij Rotterdam Roots
Alle rechten voorbehouden
Omslagillustratie: Vormgoed
Omslagontwerp: Vormgoed
Foto auteur: Marc van der Veen

Elke overeenkomst in deze fictieve roman met bestaande personen, gebeurtenissen, activiteiten, aangehaalde voorbeelden of namen van personen berust op louter toeval. Alle personages, gebeurtenissen, activiteiten, aangehaalde voorbeelden of namen van personen zijn fictief en verhouden zich op geen enkele manier tot een werkelijkheid van bestaande personen, gebeurtenissen, activiteiten, aangehaalde voorbeelden of namen van personen.

ISBN 978-90-829524-0-7

Niets van deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mama

Proloog

De straat waarin ze wonen is een lommerrijke straat. Aan één kant staan platanen, waarvan de bladeren een voortdurend veranderend lichtspel met de zon opvoeren. Hun bewegende warme schaduwen strijken langs de zonzijde van de huizen. Hij herinnert zich de hete dagen in de stad, waar hij op het bankje in de straat met burens geniet van de zachte bries die hen als een lauwwarme deken omringt. Hun kroost dat met hoepels, tollens en springtouw op de stoep ravot.

De knusse avonden thuis met vrienden, waar muziek en gelach de boventoon voeren, onder het genot van een glaasje, kibbelend over van alles: politiek, het onderwijs van hun kinderen en de schermutselingen in hun werk.

Deze levendige herinneringen schudt hij uit zijn hoofd en rent hoestend door de rook weer de trap af van hun bovenwoning. Naar zijn gezin blaft hij om elkaar te helpen met dragen, terwijl hij de overvolle koffers voor hun voeten zet. Lotte verdeelt ze over de ruggen van de kinderen en hun handen. Nogmaals drukt zij hen op het hart bij elkaar te blijven.

Vol ongeloof en vertwijfeling werpt ze voor de laatste keer een blik naar hun sjieke trappenhuis met de, nog maar twee jaar geleden, gelegde prachtige wollen traploper. Als vanzelf ontwaren haar ogen haar schone bovenramen, net gisteren gelapt. Omdat ze niet wist wat anders te doen. Haar met liefde verzorgde planten in het raamkozijn gaan het niet redden. Niet essentieel genoeg om mee te kunnen nemen.

Donkere walmen van het belendende pand likken haar schone glas al zwart. Door de rookvorming achter haar voorheen heldere ramen ziet ze nog maar weinig van hun huiselijk ongedwongen interieur.

Gespannen kijkt ze wederom naar het trappengat en ziet Bertus de trap afkomen met in zijn handen de laatste drie grote tassen. Ze hebben kort overleg of er nóg wat mee kan, en kijken naar de koffers en tassen rondom hun kinderen. Een grote hoestbui, waardoor hij dubbelklapt, verhindert verdere deliberaties en hij trekt hun deur dicht. Na een aarzeling draait hij de voordeur vervolgens ook op slot. Gezamenlijk lopen ze naar het einde van wat nog over is van hun eens zo lommerrijke straat.

Op de stoep worden zakken met kleding van boven naar beneden gegooid. Bakker Ab den Hartog van de overkant gebruikt de laadklep van zijn bakkersauto, waar zijn zoon Abs favoriete stoel bovenop de door zijn vrouw strak gevouwen beddegoed en kleding legt. Andere burens doen reeds gesloten koffers weer open, om die laatste belangrijke waardevolle spullen er bij te proppen. Sommigen worden bij elkaar gehouden met touw, omdat ze niet meer goed dicht kunnen. Er wordt gegild naar elkaar wat er mee moet. Kinderen lopen met gevaar voor eigen leven af en aan de huizen in, waar hun ouders nog waardevolle bezittingen aan het verzamelen zijn en komen terug met overvolle tassen en koffers. Men verstaat elkaar niet door het helse lawaai. Het geraas van vuur in door voltreffers geraakte panden, de donkergrijze rookontwikkeling en het stof van de eerste in elkaar zakkende huizen, maken, samen met het gegil, de chaos in de straat compleet.

Halverwege hun straat roept Bas met een hoog stemmetje: “Mama, de poes!” Schrik slaat om het hart van Lotte. Bertus kijkt een seconde besluiteloos alsof hij wil zeggen ‘geen tijd meer voor’, zucht en rent vervolgens snel terug naar hun woning waar hij de deur opent. De prikkende brandlucht komt hem tegemoet. Hij

roept haar een paar keer en ziet haar van onder aan de trap naar beneden snellen met grote donkere ogen. Ook zij is bevangen door het onheil. Hij heeft geen handen meer vrij om haar op te pakken. Louise die achter hem aan is gerend, duwt haar andere tas om haar reeds bezette schouder en pakt de poes op. Ze zet haar nagels in haar arm. Zonder daar acht op te slaan, snelt ze bijna struikelend door de vele tassen over haar schouders terug naar haar moeder.

Bertus kijkt naar zijn gezin, terwijl hij de deur weer afsluit. Zoals ze daar staan, wachtend op hem, angst uitstralend, net zo vertwijfeld als hij over wat de toekomst hen gaat brengen. Bas kijkt bangelijk om zich heen en klampt zich met zijn vrije vuistje vast aan de rok van zijn moeder. Louise staat kaarsrecht, in haar ogen de blik van iemand die op haar hoede is. Een blik van een negenjarig meisje dat in één klap volwassen moest worden. Zijn hart huilt vanbinnen. Hij laat hun knusse familiehuis achter in de wetenschap dat het er binnen enkele uren niet meer zal zijn. Alle zorgeloze en warme muzikale gebeurtenissen, die ze als gezin samen deelden in de fijne ruimten van hun huis, zullen opgaan in de brand.

Bertus draait zich om en haast zich zo goed als hij kan met de ingepakte huisraad naar zijn familie. Aan het einde van hun straat zegt Lotte: "Hier naar links." Bertus kijkt haar vragend aan.

"Otto heeft Carla gezegd bij een bombardement naar de Westerkerk te gaan en daar te schuilen met de kinderen."

"Goed. Doorlopen."

Tezamen lopen ze door een straat, waar de gevels door de brand al vervaarlijk naar voren hellen. Het midden houden lijkt het meest veilig. Ze beginnen steeds harder te rennen, vooruitgestuwd door de aanzwellende krakende geluiden. Een paar voorgevels buigen voorover, geknecht door het vuur en storten naar beneden. Bertus grijpt Bas bij zijn arm en Lotte pakt Louise en sprinten zo hard ze kunnen door vallend puin, vuur, as en stof.

Aan het einde van de smalle straat komen ze uit bij een straat met een singel. Daar houden ze halt en zien verbijsterd de verwoeste

dierentuin en allerlei loslopende, luid krijsende dieren. Zelf lijken ze op doffe zebra's, grauwwaart en smerig lichtgrijs.

Als ze achterom kijken, ligt er een gevallen tas op straat. Een gezin met een handkar komt hen slalomend door het puin tegemoet, onderwijl elkaar stevig vast houdend. Even reageren ze niet, vervolgens rent Louise er naar toe en pakt snel de tas.

Ineens gilt Bas hartverscheurend: "Waar is poes?" Louise ziet dat ze de poes niet meer vast heeft. De gevallen voorgevels branden midden op de straat. Bertus schudt zijn hoofd naar Lotte. Die slaat haar ogen neer en knielt naast Bas om hem te troosten. Louise komt teruglopen en tranen stromen over haar wangen.

"Sorry, ik heb er niet op gelet toen we zo hard moesten hollen. Ik moet haar hebben laten vallen." Bas veegt met de bovenkant van zijn handje zijn tranen weg. Zijn gezicht wordt er niet schoner van. Hij knikt naar zijn zus alsof hij wil zeggen 'ik begrijp het wel'. Gevieren lopen ze aangeslagen richting de kerk. Al oorlogsslachtoffers op vijfhonderd meter verwijderd van hun huis.

Tegen beter weten in keert Bertus zich om en roept de poes een keer. De statige herenhuizen uit zijn buurt met hun brede voorname ramen en parmantige trap- en klokgeveltjes zijn vergaan tot verkoalde brokstukken, op straat gesmeten als oud vuil.

Voor de laatste keer herhaalt hij de naam van de poes, luider. Dan ziet hij haar. Ze springt – hard miauwend – voorzichtig met drie nog bewegende pootjes van brokstuk naar brokstuk. Haar kopje met één loshangend oortje zit onder het bloed. Van haar negen levens heeft ze er nu zeker één verbruikt.

Hoofdstuk 1

Oktober

Hier zonder hond lopen voelt vreemd voor haar. Voor haar ogen verschijnen beelden uit een ver verleden waarin Beer al snuffelend allemaal naar toe spurttte. Hij is allang overleden maar nu pas voelt ze een echt gemis. Eigenlijk is ze sinds die tijd niet meer terug geweest in de grienden. Wat had ze hier tijdens haar studietijd nog te zoeken? Ze voelt een steek van spijt dat ze deze plek niet vaker heeft bezocht, als eerbetoon aan de vele verdrietige, maar eveneens hartverwarmende uren die ze er samen met haar maatje heeft doorgebracht.

Hélène Groenhof voelt dat ze het niet droog gaat houden en pakt een zakdoekje. Sinds de ruzie vanochtend met haar vader, rollen er regelmatig onverwachte tranen uit haar ogen. Ze dacht dat ze al genoeg verleden verwerkt had. Gewoon, door het te erkennen, bewust te zijn van wat er zich allemaal in haar verleden had afgespeeld. Maar het lijkt erop dat er nog stapels zielenroerselen op haar liggen te wachten, die popelen om het licht te zien.

De geknotte wilgen staan er verlaten bij. Zonder hun piekerige wilgentenen is het maar een kale boel. Het water in de getijdeslootjes lijkt stil te staan en weerspiegelen een afwisselende strijd tussen de donkere en lichte wolken van de herfst. De afgewaaide bladeren drijven her en der nog op het water, maar de meesten zijn naar de bodem gezonken waar kikkers en padden zich onder nestelen voor de handen zijnde winter. Een koude overvalt haar en ze steekt haar handen wat dieper in haar jaszakken en wandelt door.

Vanochtend ontving haar vader haar, met beleefd uitgestoken hand en gekleed in een lichtbruine corduroy broek, hagelwit overhemd en roodbruine pullover, nog nét geen stropdas.

“Red je je een beetje?”

“Jawel, koken en stofzuigen lukt me allemaal prima. Alleen de was ...”

“Zal ik die meenemen?”

Op het laatste moment hield haar vader haar tegen met zijn warme hand, waar ondanks zijn leeftijd nog steeds kracht uit straalde.

“Hélène, schrik niet, Corrie kan nogal wartaal uitslaan. Wat helpt, is dat je haar hand pakt.”

“Dat gaat me wel lukken, pa.”

Na een bemoedigend klopje op zijn bovenarm, liep ze de slaapkamer van haar ouders binnen.

Bleek met een waas van transpiratie over haar gezicht ziet ze haar moeder onder de lakens liggen. De schijnbare sereniteit verhult de titanenstrijd die er ongetwijfeld in haar lichaam plaatsvindt. Terwijl ze naar de badkamer loopt om een nat washandje te pakken, hoort ze haar moeder kreunen. Met het koele washandje bet ze haar gezicht, pakt haar hand en gaat stilletje naast haar zitten. Visualiserend dwingt ze, misschien onnozel, de kracht uit haar eigen, gezonde lichaam naar haar moeders lichaam.

Plots begint haar moeder zachtjes in haar slaap met schorre stem iets te zingen:

“Sjaloom aalegem”, neuriet ze en ze zingt verder: “Malagee hasjareet malagee eljoon ha kadosj baroeg hoe” ...

“Bargoenie le sjaloom” ...

“Ha kadosj baroech hoe.”

Wát zingt ze eigenlijk? Hélène kan er amper iets uit opmaken. Haar moeder beweegt haar bovenlichaam een beetje heen en weer, wordt rustig en valt in slaap. Hélènes vader zet koffie voor haar neer op haar moeders nachtkastje.

“Dit hoor ik haar vaker zingen. Wat het betekent weet ik niet, het lijkt wel iets Hebreeuws. Ik haal nog even wat koekjes.”

Ma's staalgrijze halflange haar – kort haar vindt ze niet elegant en vrouwelijk – contrasterend geverfd met donkere haarstrengen, is helemaal verformfaaid. Plotsklaps draait haar moeder zich mompelend op haar zij en is haar gezicht beter zichtbaar. Als een verdrietig kind ligt ze in een foetushouding, met opgetrokken knieën en armen voor haar borst. Haar ingevallen bleke wangen, de diepe ouderdomslijnen op haar voorhoofd en fijnere lijntjes rondom haar ogen, de rookrimpels rondom haar bovenlip met lichte snorhaartjes – haar maandelijks bezoek aan de schoonheidsspecialiste is er blijkbaar bij in geschoten – en vertrokken mond, geven haar gezicht iets ontziends. Haar lieflijk fleurige bloemetjespyama staat in schrill contrast met haar verbeterde gelaatsuitdrukking.

“Lenie!”, roept Corrie met schorre stem, “Lenie, waar ben je?”

“Lenie, ik ben hier! Kom me halen!”

Een lichte paniek gecombineerd met nieuwsgierigheid maakt zich van Héléne meester.

“Lenie, Lenie, ik ben hier. Kom me halen!”

“Ik ben hier! Kom dan toch!”

Het ontgaat haar niet dat Lenie veel weg heeft van haar eigen geboortenaam. Haar roepnaam is Héléne, maar haar geboortenaam is Leentje Wilhelmina. Ze buigt zich over haar moeder heen en ziet tranen over haar wangen lopen. Wat een nachtmerrie!

“Lenie, Lenie, waar ben je?”

“Mama, vuur! Mama, help me, het is zo heet! Vuur, overal vuur, Lenie, wat moet ik doen?”

Sinds de geboorte van haar kinderen vraagt ze zich af wat haar moeder is overkomen en wat er met haar familie is gebeurd. Als ze er weleens naar durfde te vragen, was het standaard afgemeten antwoord van haar moeder, dat haar ouders op jonge leeftijd zijn overleden. Het hoe en wat is echter nooit duidelijk geworden en ook haar vader weet het antwoord niet op haar vragen.

Het is haar ondertussen duidelijk, dat haar moeders doen en laten is gevormd door de opgelopen trauma's en problemen uit

haar verleden. Ze heeft weleens het vermoeden dat haar moeder een vorm van geheugenverlies heeft opgelopen, een dissociatieve amnesie, die een bepaalde periode in haar leven besloeg.

Dissociatieve amnesie komt voort uit een emotioneel bijzonder belastende gebeurtenis, waarvan de herinnering zo pijnlijk is dat die uit het geheugen is weggedrukt, achter een muur weggemetseld als het ware. Later in het leven kunnen deze herinneringen zich ineens weer stukje bij beetje openbaren. Laatst las ze een artikel over deze recollecties en of deze een afspiegeling zijn van werkelijk gebeurde voorvallen. Bij dissociatieve amnesie is dit altijd de vraag en de herinneringen zullen door feiten of derden moeten worden bevestigd. Als de emoties die om deze amnesie zitten weer ervaren worden, is het mogelijk dat die herinneringen terugkomen.

De wartaal die Corrie uitslaat in haar slaap, kunnen haar puzzel van het verleden onmogelijk completeren, simpelweg omdat ze ze nog niet kan plaatsen. Maar dromen of nachtmerries zijn volgens een hoogleraar in de psychologie een veeg teken dat iemand, in dit geval haar moeder – op haar eigen wijze – bezig is die muur af te breken.

Ze zou zo graag willen weten – en begrijpen – wat er zich heeft voorgedaan in haar moeders vroegere leven. Een naam van haar oma en opa, misschien broers of zussen, hoe die zijn gestorven of hoe het contact is verbroken. Normale feiten, die bekend zijn in ieder gezin.

Het lukt haar de, voor haar leeftijd verbazingwekkend, krachtige vingers van haar moeder te pakken.

“Geef mij het water eens aan, wil je?”

Hélène helpt haar voorzichtig overeind en schikt de kussens zo dat haar moeder comfortabel zit.

“Hallo, ma, hoe gaat het met je?”

“Slecht! Mijn krachten nemen niet toe, terwijl ik had gehoopt dat ik met de antibioticakuur snel zou herstellen. In eten heb ik helemaal geen trek, maar ik hoest minder, waardoor de pijn in mijn borst draaglijker wordt.”

“In je slaap zong je een liedje en riep om Lenie en sprak over heet vuur, wist je dat?”

“Volgens je vader kraam ik allerlei absurde onzin uit.” Daarna voegt ze afgemeten toe: “Het heeft geen zin het verleden op te rakelen, niets dan ellende.”

“Dus het is wel echt gebeurd?”

Hardnekkig zwijgen.

“Weet je, ma, soms kan het opluchten om een verhaal juist wel te vertellen. Door het te delen, kun je de zwaarte van je ellende van je af schudden.”

“En dat heb je zeker uit een of ander vrouwenblad?”

Op haar ongekend felle uitbarsting volgt een hoestbui en Hélène houdt haar vast terwijl ze hoest, geeft haar het glaasje water aan en legt haar zachtjes terug in de kussens.

“Daardoor kan er ook ruimte zijn voor troost, ma. Begrip, af en toe een arm om je heen”.

Als een wesp gestoken stiet Corrie uit: “Ik hoef geen medelijden van anderen.”

“Een ellendige geschiedenis kan letterlijk als een steen op je hart liggen. Jouw zware longontsteking kan een teken zijn, dat een last uit het verleden mag worden afgeworpen.”

Ongemerkt zachtjes draait haar duim rondjes over de rug van Corries hand, zoals ze op het ziekbed van haar kinderen gewoon is te doen.

“Misschien.”

De plots zachte, bijna bescheiden toon klinkt verzuchtend, berustend, mogelijk uit vermoeidheid. Een duidelijk contrast met de Corrie die zojuist fel, bazig, duidelijk aanwezig was en niet altijd even aardig.

“Ik luister wel eens naar je.”

“Echt?”

“Niet dat ik je veel kan vertellen, ik was toen nog heel jong en herinner me eigenlijk weinig.”

“Waar heb je het over?”

“Ik weet niet wat mijn ouders is overkomen, daarom heb ik altijd gezegd dat ze op jonge leeftijd zijn gestorven. Ik heb geen herinneringen aan hen, en jij wilt weten waar ik vandaan kom, toch?” Grimassend kijkt Corrie haar rechtstreeks in de ogen. “Die heren van jou heb je niet van een vreemde gekregen, hoor. Ik kan ook wel bedenken wat je dwars zit.”

Geraakt sputtert H  l  ne tegen: “Ik heb nooit het tegendeel beweerd. Natuurlijk wil ik graag weten wie jouw ouders en mijn grootouders waren en wat er met hen is gebeurd. Jouw achternaam is Olsthoorn en toch heb ik met niemand van die familie kennis gemaakt?”

“Omdat zij mijn familie niet zijn, H  l  ne!”

“Hoe bedoel je, zij zijn jouw familie niet?”

“Zij hebben mij onderdak verleend en mij hun achternaam gegeven, toen dat nodig was. Meer niet.”

“Heb je nog weleens contact met hen, ma?”

“Nee, daar is teveel voor gebeurd. Ik haatte die plek! De Lier was een stil en eenzaam dorp, waar ik geen vriendinnen had en ik zat maar vast op dat erf aan die Lange Kruisweg.”

In een beklemmende stilte verwerkt ze enigszins aangeslagen deze nieuwe informatie en kan nog net meelevend reageren.

“Het nare is, H  l  ne, dat ik me van de tijd, v  rdat ik bij hen ondergedoken was, niets meer herinner. Ik weet zeker dat ik oorspronkelijk uit Rotterdam kom, maar waarom ik dat denk weet ik niet. Mijn geheugen is als een jong kind, dat voortdurend verstoppertje met me speelt. Ze laat me flintertjes van vroeger in mijn dromen zien en als ik ze probeer te grijpen, ontglippen ze me weer.”

“Toen ik naast je kwam zitten, ma, zong je een Hebreeuws liedje. Het ging een beetje zo: “sjaloom aleegem, malagee hasjareet malagee eljoon”. En je zei: “ha kadosj baroeg hoe”.”

“Zong ik dat in mijn slaap?”

H  l  ne neuriet de melodie en onwennig meeneuriend zingt haar moeder langzaam een beetje mee. Triomfantelijk gaan haar ogen ineens wijd open, glinsterend van de koorts.

“Ik weet het weer, we zongen dit ‘s avonds. Met brandende kaarsjes erbij, die wij aan mochten steken, heel gezellig. We moesten eerst onze handjes wassen, dan aan tafel gaan. Na het zingen, deelde Jacov het brood, met een beetje zout erop. Ik vond het heel lekker.”

Hélène kan zien dat haar moeder trots is dat ze zich iets herinnert, ook al ontgaat haar de bredere context, voor nu. Ze glimlacht zelfs even en er wordt een heel andere moeder zichtbaar; een moeder met op haar gezicht een warme, jeugdige uitdrukking. Alsof de koele gezichtuitdrukking voor eventjes opengereten wordt en kleine scheurtjes gaat vertonen.

“Wie was Jacov?”

“Jacov was de vader van Hannie. Hannie was mijn beste vriendin en wij woonden samen bij de Olsthoorns, en ineens was ze van de aardbodem verdwenen!” Haar moeders stem slaat over van emotie.

Met enige aarzeling slaat Hélène een arm om haar moeder heen. Elkaar troosten en knuffelen zijn ze niet gewoon met elkaar, maar nood breekt nu wet. Zachtjes wiegt ze haar moeder heen en weer, terwijl ze sussende geluiden maakt, alsof ze één van haar kinderen troost. Ze pakt een zakdoek voor haar, zodat ze haar neus snuiten, waarna een enorme hoestbui volgt. Trillerig zakt Corrie in haar kussen ineen, waarbij haar oogleden dichtvallen en uit haar mond een zacht gesnurkt voortkomt.

Hélènes vader komt met de koekjes netjes geserveerd op een schaalteje aanlopen.

“Ik moest even zoeken waar de koekjes verstopt waren.”

Onderzoekend kijkt hij naar het gezicht van zijn vrouw, waar hij het nat van haar tranen nog op kan zien liggen en de uitputting in haar scheef ingevallen wangen zichtbaar is.

“Gaat alles goed hier? Corrie?”

Hélène wil wat zeggen, maar dan barst hij uit: “Wat is hier aan de hand?”

“Ma herinnerde zich wat uit haar verleden, pa, en daar reageerde ze heel emotioneel op.”

“Hoe kwam ze daar dan op?”, vraagt haar vader dreigend, “wat ben jij aan het doen, Héléne?”

Ineens voelt ze haar schuldgevoel de kop op steken. Wat is ze eigenlijk aan het doen? Een doodzieke vrouw haar geheimen proberen te ontfutselen, misbruik makend van de zwakke toestand, waarin ze verkeert? En dat alles, omdat zij wil weten waar ze vandaan komt? Haar hart klopt in haar keel en slikken lukt maar moeizaam. Angst voor terechtwijzing en veroordeling bekruipt haar tot in elke porie. Een bekende angst. Boze, verwijtende ogen van haar vader kijken haar aan.

“Je hebt je moeder verteld over de wartaal die ze uitslaat, is het niet, Héléne?”

Ineens zijn de neuzen van haar schoenen een zeer interessant onderwerp van studie. Haar volwassen stem om zich te verdedigen heeft haar verlaten.

“Voor haar gezondheid lijkt het me beter dat je niet meer op bezoek komt. Jij maakt haar alleen maar meer overstuur, en dat kan ze er nu nét niet bij hebben. Haar energie moet ze gebruiken om te herstellen.”

Haar vader komt even op adem en buldert: “Niet om verdrietig en neerslachtig zijn. Jij gaat maar eens bij jezelf te rade waarom jij je zo gedraagt! Niet iedereen zit te wachten op een alsmaar dieper doorgravende zieleknijper!”

Als een klein kind voelt ze zich op het strafstoeltje gezet, om na te denken over haar gedrag. Lamgeslagen en enorm geraakt door de laatste opmerking van haar vader, pakt ze haar tas, geeft haar moeder een zoen en zegt haar vader kortaf gedag. Zwijgzaam doet hij haar uitgeleide met de bedoeling haar niet op andere gedachten te laten komen.

De donkere wolken – weerspiegeld in de getijdeslootjes van de grienden – hebben dit keer gewonnen van de lichte wolken en strooien dikke druppels uit over de grienden. Haar benen willen niet vooruit door de loden kanonskogels stammend uit een

vervlogen kindertijd, vastgeklonken met kettingen aan haar enkels, net als de eeuwige fles bij Sus Antigoon een symptoom is van zijn verleden.

Hijgend van het doorstappen trekt ze haar doorweekte jas uit en rijdt de parkeerplaats af. De regen striemt hard tegen de beslagen autoruit. Terwijl ze door de natte verlichte straten van haar geboortedorp rijdt, ziet ze de stekelige bolletjes kastanjes verwaaid op het glinsterende asfalt liggen. De herfst is in volle gang. Het moment is aangebroken om met de kinderen kastanjes te verzamelen en een herfsttafel met kastanjepoppetjes en mooi gekleurde bladeren te maken. Tussen de druppels op het autoraam is de lucht boven haar nog donker, terwijl in het westen alweer een streep geel roze bewolking met laaghangende najaarszon gloort.

Hoofdstuk 2

Getweeën nemen ze plaats aan hun lievelingstafeltje aan het raam. De eigenaresse stapt de trap, waarmee zij de Halloween-versieringen ophangt, af en vraagt hen naar de bekende weg. Zodra de twee cappucino zijn geserveerd brandt Héléne los.

“Pffft, dat hebben we weer volbracht. Die kwartslag of hele slag erbij draaien doe ik echt niet, als ik het einde van de les wil halen.”

“Ik zie ’s ochtends zo op tegen die sportles spinning, maar omdat ik weet dat jij er bent, moet ik ook van mezelf.”

“Het wekelijks ritme houdt mij bij de les, als ik niet ga, voel ik een lichamenlijk gemis.”

“Minimale stukjes draai ik bij, zodat ik morgen weer fit op mijn werk kan zijn.”

“Druk?”

“Het neemt nu een beetje af. Nog de laatste lose-ends afronden, waarna ik deze absurde hectiek achter me hoop te kunnen laten.”

Ellen is vier dagen per week projectmanager bij een ICT bedrijf, verantwoordelijk voor projecten van bekabeling voor snelle internet-verbindingen. Haar enorme talent om zich staande te houden in een overwegende mannenwereld heeft ze al op jonge leeftijd kunnen ontwikkelen. Opgegroeid met drie oudere broers, die haar als enig meisje zeker niet ontzagen tijdens hun kinderjaren, is ze assertief en kan ze tegen een stootje. Ook Héléne heeft het met die jongens tijdens haar middelbare schooltijd aan de stok gehad. Ellen en Héléne vormden één blok tegen het klierige jongensgeweld. Zowel op haar werk als in haar privé heeft Ellen de broek aan, en alle betrokken partijen lijken daar tevreden mee te zijn.

Ondertussen praat Ellen door over haar leidinggevende. Continu moet zij hem in de juiste richting kneden door zijn ego te strelen, in plaats van dat hij haar stimuleert en complimenteert voor haar gedane werk.

“Wat is dat toch met mannen? Als ze een sterke vrouw tegenkomen, projecteren ze gelijk hun moeder op je en wordt van je verwacht dat je hun behoefte daaraan vervult. Neem nou mijn man, verder een lieverd, hoor. Maar hij leunt op me, alsof ik niet zijn vrouw ben, maar een steunpilaar. Ik neem alle onbenullige én belangrijke beslissingen in ons leven!”

“Meid, je zou het niet anders willen! Stel je voor, dat hij zelf beslissingen zou nemen over het huishouden en jullie kinderen. Kun jij je al voorstellen wat hij zou besluiten?”

“Waarschijnlijk gaan de jongens iedere ochtend ongewassen in hun pyjama naar school”, merkt Ellen droog op.

Het hoofd van de man van Ellen is niet altijd bij de tegenwoordige tijd, maar meer verscholen in het werken aan zijn proefschrift sociale wetenschappen, naast zijn baan als senior beleidsmedewerker bij de overheid. Praktische zaken krijgen dan ook niet de attentie die ze broodnodig hebben en Ellen compenseert dat gebrek.

“Misschien zou je wat gas terug kunnen nemen. Het is nu eenmaal zo, dat als de ene partner veel ruimte inneemt qua praktische zaken, dat de ander die ruimte niet óók in kan nemen.” Menselijk gedrag heeft veel weg van een uitdijend continuum, waarbij intelligentie samen met psychische en fysieke gesteldheid onderscheidend zijn voor het recht op de hoeveelheid universum. Sociale, wettelijke grenzen zijn aangeleerde – want geen originele eigenschap van de mens – instrumenten om Charles Darwins ‘natuurlijke selectie’ te lijf te gaan. Maar onderhuids spelen dit soort kwaliteiten nog steeds een rol bij de verdeling van de menselijke taart.

“Dus ik heb de rol van de ‘fittest’ op me genomen?”

“Zo zou je het kunnen zien, maar je hebt het ook over jezelf afgeroepen. Je geeft hem simpelweg geen ruimte om huishoudelijke